

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

27 жовтня 2016 року

м. Тернопіль

№ 38 - р/к
Справа № 793-ЗМС

*Про закриття
провадження у справі*

Адміністративна колегія Тернопільського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи №793-ЗМС про порушення законодавства про захист економічної конкуренції публічним акціонерним товариством по газопостачанню та газифікації „Тернопільгаз” та подання від 13 жовтня 2016 року № 157 «Про попередні висновки по справі № 793-ЗМС»

ВСТАНОВИЛА:

Відповідно до відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, публічне акціонерне товариство по газопостачанню та газифікації „Тернопільгаз” (надалі – ПАТ або Товариство) є юридичною особою, ідентифікаційний код 03353503, юридична адреса: вул. Чернівецька, 54, м. Тернопіль, 46006.

Відповідно до пункту 18 статті 1 Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» постачання природного газу - господарська діяльність на ринку природного газу, що підлягає ліцензуванню і полягає в наданні послуг та пов'язана з реалізацією природного газу безпосередньо споживачам на підставі укладених з ними договорів.

У 2014 році та I кв. 2015 року ПАТ здійснювало свою діяльність на підставі:

- Ліцензії Національної комісії регулювання електроенергетики України (НКРЕ) серії АГ №507472 на постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом. Термін дії з 26.04.2010 по 25.04.2015;
- Ліцензії Національної комісії регулювання електроенергетики України (НКРЕ) серії АГ №507471 на розподіл природного, нафтового газу і газу (метану) вугільних родовищ. Термін дії з 26.04.2010 по 25.04.2015.

Транспортування природного і нафтового газу трубопроводами, розподіл природного і нафтового газу трубопроводами, відповідно до статті 5 Закону України „Про природні монополії ”, віднесено до сфери діяльності суб'єктів природних монополій, яка полягає у необхідності застосування певних інженерних комунікацій.

У розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» ПАТ є суб'єктом господарювання.

У відповідності до вимог Закону України «Про захист економічної конкуренції», Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за №317/6605 (надалі Методика), територіальним відділенням проведено аналіз становища

Товариства на ринку надання послуг постачання газу за регульованим тарифом за період 2014 року – I кварталу 2015 року.

Визначення об'єкта аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища.

Відповідно до п.3.1. Методики *об'єктами аналізу* щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є:

- Товариство, яке в 2014 році та I кварталі 2015 року надавало послуги з постачання газу за регульованим тарифом;
- послуги постачання газу за регульованим тарифом.

Визначення товарних меж ринку.

Відповідно до Методики, товарними межами ринку є товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого. Товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів.

Відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання природного газу, газу (метану) вугільних родовищ за регульованим тарифом, затверджених постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 13 січня 2010 року №11, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 15 січня 2010 року за №28/17323, зі змінами (надалі – Ліцензійні умови), **постачання газу за регульованим тарифом** - вид господарської діяльності з постачання газу безпосередньо споживачам, що проводиться ліцензіатом відповідно до Ліцензійних умов, за встановленими правилами ціноутворення.

Статтею 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» визначено, що товар - будь-який предмет господарського обороту, в т.ч. продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права.

Відповідно до ліцензій НКРЕ серія АГ №507472 та АГ №507471 ПАТ надає споживачам послугу постачання газу за регульованим тарифом.

Послуга постачання газу за регульованим тарифом не має взаємозамінних товарів в межах яких споживач за звичайних умов може перейти від споживання одного товару до іншого.

Товарними межами ринку, на якому діє ПАТ, є послуга постачання газу за регульованим тарифом.

Визначення територіальних (географічних) меж ринку.

Відповідно до пункту 6.1 Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установаження мінімальної території, за межами якої, з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів (товарної групи) є неможливим або недоцільним.

Учасниками ринку послуг постачання газу за регульованим тарифом є газопостачальне підприємство та споживачі цього товару.

Відповідно до Ліцензійних умов газопостачальне підприємство – суб'єкт господарювання, що здійснює постачання газу на підставі одержаної ліцензії безпосередньо споживачам згідно з укладеними договорами. Споживач газу - юридична особа, фізична особа - підприємець або фізична особа (населення), яка отримує газ відповідно до договору про постачання газу та використовує його на власне споживання як паливо, сировину.

Пунктом 2.1.4 Ліцензійних умов визначено, що провадження господарської діяльності з постачання газу за регульованим тарифом можливе лише на території, затвердженій НКРЕ.

Постановою НКРЕ від 26.04.2010 №419 видано ПАТ ліцензії на право провадження господарської діяльності з розподілу та постачання природного газу, нафтового газу та газу

(метану) вугільних родовищ та за регульованим тарифом на території Тернопільської області крім міста Тернопіль, Тернопільського району (за винятком сіл: Забойки, Довжанка, Драганівка, Домаморич, Почапінці) та міста Кременця, сіл Горинка, Підлісці, Бонівка, Дідичів, Великі Млинівці, Білокриниця, Мала Андруга, Веселівка, Богданівка, Будки, Велігури, Двірець, Дунаїв, Жолоби, Кімната, Колосова, Крутнів, Новий Кокорів, Старий Кокорів, Комарівка, Куликів, Кушлин, Лопушне, Лосятин, Підлісне, Плоске, Попівці, Раславка, Ридомиль, Розтоки, Рудка, Савчиці, Сапанів, Пугалі, Шпиколоси, Бортівка, Зеблази та Старий Почаїв Кременецького району Тернопільської області.

При визначенні територіальних меж ринку постачання газу за регульованим тарифом враховано мінімальну територію, за межами якої отримання споживачами послуг постачання газу за регульованим тарифом є неможливим у зв'язку з відсутністю діючих розподільних газопроводів.

Оскільки, послуга постачання газу за регульованим тарифом надавалась споживачеві за місцем його проживання (знаходження газоспоживаючого обладнання), то територіальними межами ринку є межі Тернопільської області, крім міста Тернопіль, Тернопільського району (за винятком сіл: Забойки, Довжанка, Драганівка, Домаморич, Почапінці) та міста Кременця, сіл Горинка, Підлісці, Бонівка, Дідичів, Великі Млинівці, Білокриниця, Мала Андруга, Веселівка, Богданівка, Будки, Велігури, Двірець, Дунаїв, Жолоби, Кімната, Колосова, Крутнів, Новий Кокорів, Старий Кокорів, Комарівка, Куликів, Кушлин, Лопушне, Лосятин, Підлісне, Плоске, Попівці, Раславка, Ридомиль, Розтоки, Рудка, Савчиці, Сапанів, Пугалі, Шпиколоси, Бортівка, Зеблази та Старий Почаїв Кременецького району Тернопільської області.

Часові межі ринку.

Часові межі ринку, відповідно до п.7.1. Методики, визначаються як проміжок часу (як правило - рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Ринок товару – сфера обороту товару, на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

Аналіз матеріалів свідчить, що протягом 2014 року та I кварталу 2015 року співвідношення попиту та пропозиції на зазначеному товарному ринку не змінювалися. Тобто, ринок мав сталу структуру.

Отже, часовими межами ринку послуги постачання газу за регульованим тарифом, що досліджувався, є період 2014 року та I кв. 2015 року.

Бар'єри вступу на ринок потенційних конкурентів.

Бар'єрами для вступу нових потенційних конкурентів на ринок послуги постачання газу за регульованим тарифом є:

- адміністративні обмеження, пов'язані з необхідністю одержання ліцензії НКРЕ на провадження діяльності;
- необхідність істотних капіталовкладень тощо.

Тобто, існують бар'єри вступу на зазначений ринок потенційних учасників у короткий строк.

Частка суб'єкта господарювання на ринку.

Враховуючи, що Товариство було єдиним підприємством, яке протягом 2014 року та I кварталу 2015 року надавало споживачам послуги постачання газу за регульованим тарифом в межах Тернопільської області, крім міста Тернопіль, Тернопільського району (за винятком сіл: Забойки, Довжанка, Драганівка, Домаморич, Почапінці) та міста Кременця, сіл Горинка, Підлісці, Бонівка, Дідичів, Великі Млинівці, Білокриниця, Мала Андруга, Веселівка, Богданівка, Будки, Велігури, Двірець, Дунаїв, Жолоби, Кімната, Колосова, Крутнів, Новий

Кокорів, Старий Кокорів, Комарівка, Куликів, Кушлин, Лопушне, Лосятин, Підлісне, Плоске, Попівці, Раславка, Ридомиль, Розтоки, Рудка, Савчиці, Сапанів, Пугалі, Шпиколоси, Бортівка, Зеблази та Старий Почаїв Кременецького району Тернопільської області, не зазнає конкуренції на даному ринку то, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методики, Товариство займало монопольне (домінуюче) становище на товарному ринку надання послуги постачання газу за регульованим тарифом протягом 2014 року та I кварталу 2015 року в зазначених територіальних межах з часткою 100%.

Взаємовідносини між Товариством та фізичними особами – споживачами газу по питанню проведення повірки газових лічильників, в досліджуваний період, регулювалися:

- Законом України «Про метрологію та метрологічну діяльність» (надалі Закон);
- постановою КМУ від 09.12.1999 №2246 «Про затвердження Правил надання населенню послуг з газопостачання» (надалі - Правила).

Спільним наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики, Міністерства промислової політики України, НАК "Нафтогаз України" від 05.10.2004 № 218/501/537 "Про врегулювання питання щодо збільшення міжповірочних інтервалів лічильників газу" встановлено, що міжповірочний інтервал для мембранних лічильників, які належать фізичним особам і застосовуються для комерційного обліку газу в побуті, становить – 8 років, рахуючи з дати їх випуску.

Дані про періодичність повірки приладу обліку газу також встановлюються в паспорті лічильника.

В ході розгляду справи територіальним відділенням надано ПАТ вимогу «Про надання інформації» від 16.04.2015 №12/551. На виконання даної вимоги Товариство (лист від 27.04.2015 №647) надало перелік споживачів (21 особа) Заліщицької дільниці Борщівського УЕГГ щодо яких було складено Акти про виявлені порушення та Акти про демонтаж лічильника для проведення експертизи. Інформації щодо проведення попередньої повірки лічильників газу, яка запитувалась у вимозі тервідділення Товариством надано не було.

Крім цього, на вимогу територіального відділення від 05.06.2015 №12/810, стосовно надання копій документів щодо проведення періодичних повірок лічильників газу, зазначених вище споживачів (21 особа) ПАТ повідомило (лист від 15.06.2015 №01/980), що Положенням про проведення експертизи лічильників газу, установлених у споживачів і призначених для обліку природного газу в побуті, затвердженим наказом Міністерства палива та енергетики України від 27.12.2005 №619, «встановлено порядок та передумови проведення експертизи лічильників газу, а саме, у разі виявленням представником газопостачальної організації ознак порушень, зазначених у пункті 3.1.3 Положення складається акт про виявлені порушення. На підставі акта про виявлені порушення складається акт про демонтаж лічильника для проведення експертизи. Після виконання робіт, зазначених у п. п. 3.3.3.1 та 3.3.3.2 проводиться його позачергова повірка згідно ДСТУ 2708-99. «Метрологія. Повірка засобів вимірювальної техніки. Організація та порядок проведення». Тобто, при знятті побутових газових лічильників у споживачів для проведення експертизи акти про демонтаж лічильника для проведення повірки не складаються, оскільки повірка засобу вимірювальної техніки в даному випадку є складовою частиною проведення експертизи.» При цьому, ПАТ не надано жодних документів, які б підтверджували проведення періодичної повірки лічильників газу у встановлені в законодавстві терміни.

Товариством безпідставно ототожнюється проведення планової повірки лічильників газу та проведення позачергової повірки підчас проведення експертизи лічильників газу.

З даної відповіді можна зробити висновок, що вищезазначеним споживачам періодична повірка газових лічильників не проводилась, а складались акти про виявлені порушення та акти про демонтаж лічильника для проведення експертизи.

В ході аналізу інформації, отриманої від Товариства, встановлено, що за результатами проведених експертиз лічильників газу 21 мешканцю м. Заліщики, демонтованих у зв'язку із виявленими порушеннями, лише у 3 випадках було виявлено втручання в їх роботу. У всіх інших випадках було зроблено висновок про непридатність засобу обліку газу по причині перевищення похибки допустимих норм, що могло бути виявлено за умови своєчасного проведення періодичної повірки.

Зокрема, у споживача Голянич В. Я. (адреса: *[інформація з обмеженим доступом]*), відповідно до укладених ним із Товариством договорів «Про надання послуг з газопостачання» від 15.05.2007 №20685 та «Про встановлення побутового газового лічильника та порядку обліку використання природного газу» від 22.10.1997 №006952, лічильник природного газу «Metrix» G-4 №002635, 1996 року не проходив державну повірку з 1997 року (лист НКРЕКП від 24.04.2015 №1792/16/59-15).

Згідно пункту 17 статті 1 Закону періодична повірка засобів вимірювальної техніки - повірка, що проводиться протягом періоду експлуатації засобів вимірювальної техніки через встановлений проміжок часу (міжповірочний інтервал).

Статтею 17 даного Закону передбачено, що:

- Законодавчо регульовані засоби вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, підлягають періодичній повірці та повірці після ремонту (пункт 1);
- Періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ і воду), що є власністю фізичних осіб, здійснюються за рахунок суб'єктів господарювання, що надають послуги з газопостачання;
- Відповідальність за своєчасність проведення періодичної повірки, обслуговування та ремонту (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожитий газ), що є власністю фізичних осіб, покладається на суб'єктів господарювання, що надають послуги з газопостачання.

Листом від 24.04.2015 №1792/16/59-15 НКРЕКП визнано, що Товариством порушено вимоги пункту 33 Правил в частині порядку проведення періодичної повірки лічильника газу

Слід зазначити, що витрати, пов'язані із додатковими роботами з повірки побутових лічильників газу включені до тарифу на транспортування природного газу.

Не проведення повірки лічильників газу споживачів ущемляє їх інтереси, оскільки при оплаті за спожитий природний газ ними оплачується вартість проведення повірки лічильників газу, таким чином споживачі оплачують за товар який ними не отримується.

В діючих нормативно-правових актах, також передбачено періодичну повірку засобів обліку газу.

Процедуру подання засобів вимірювальної техніки (результати вимірювань яких використовуються для здійснення розрахунків за спожиті для побутових потреб електричну і теплову енергію, газ, і воду), що є власністю фізичних осіб, на періодичну повірку, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) визначає Порядок подання засобів вимірювальної техніки на періодичну повірку, обслуговування та ремонт, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 08.07.2015 №474 (набрав чинності з 01.01.2016 (далі - Порядок). Згідно пункту 6 Порядку періодична повірка, обслуговування та ремонт (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж) засобів вимірювальної техніки здійснюються за рахунок виконавців (лист НКРЕКП від 23.08.2016 №8641/16.3.2/7-16).

Відповідно до Кодексу газорозподільних систем, затвердженого постановою НКРЕКП 30.09.2015 №2494, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 06.11.2015 за №1379/27824, періодична повірка (у тому числі демонтаж, транспортування та монтаж)

лічильників газу, які встановлені для розрахунків за спожитий природний газ побутовими споживачами (населенням) для їх побутових потреб, здійснюється за рахунок Оператора газорозподільної системи незалежно від того, чи є він власником засобу виміральної техніки.

Таким чином, не проведення ПАТ повірки газових лічильників споживачів, в термін, передбачений законодавством були б неможливими за умови існування значної конкуренції на ринку.

Такі дії Товариства по не проведенню повірки лічильників газу у відповідності до нормативно-правових актів містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку, що може призвести до ущемлення інтересів споживача, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Враховуючи вищевикладене, керуючись статтями 7, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3,11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року №32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 (із змінами), адміністративною колегією територіального відділення листом від 26.09.2016 №12/1161 рекомендовано вжити заходів щодо припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції шляхом дотримання термінів та порядку проведення періодичної повірки лічильників газу передбачених нормативно-правовими актами.

Листом від 06.10.2016 №03/1007 Товариством повідомлено, що на виконання рекомендацій адміністративної колегії від 26.09.2016 №46-р/к щодо дотримання термінів проведення періодичної повірки лічильників газу передбачених нормативно-правовими актами, 04.10.2016 була проведена нарада із начальниками відділів режимів газопостачання, обліку та контролю за витрачанням природного газу споживачами управлінь з експлуатації газового господарства ПАТ у м. Тернопіль на якій було прийнято рішення про приведення дій відповідальних працівників Товариства з питань проведення повірки та експертизи побутових лічильників природного газу у відповідність до вимог чинного законодавства, а саме Кодексу газорозподільних мереж та Порядку, а також надано копію витягу з протоколу даної наради.

Отже, рекомендації адміністративної колегії щодо припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції ПАТ виконані.

За таких умов, враховуючи, що в Тернопільському обласному територіальному відділенні Антимонопольного комітету України відсутня інформація, яка б свідчила, що дії Товариства призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, чи завдали значних збитків окремим особам чи суспільству, провадження у справі відповідно до частини третьої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» підлягає закриттю.

Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року №169-р) із змінами територіальним відділенням листами від 13.10.2016 №12/1205 направлено Товариству копію подання від 13.10.2016 № 157 «Про попередні висновки по справі № 793-ЗМС» (надалі – подання).

На вказане подання Товариство зауважень та заперечень не надало.

На підставі матеріалів справи, керуючись статтями 7 та 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 46, 48, 49 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року за №32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за №291/5482 (із змінами), пунктом 36 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія територіального відділення

ПОСТАНОВИЛА:

Закрити провадження у справі № 793-ЗМС.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання.

Члени Колегії:

Р.В. Лецишин, голова
територіального відділення

Н.Є. Черномаз, заст. голови
територіального відділення

Н.С. Білокус, начальник другого
відділу досліджень та розслідувань